

פרשת ויגש
כניסת שבת: 23:10
צאת השבת: 17:19
רבנו תם: 17:57
אופק תל אביב
י"א טבת התשפ"א

בית תורה וחכמה "עשרת מדרשי אליהו"

בית מדרש יום והצות לילה, לימוד משניות והוורד הקדוש עלינו נשמח הנפטרים. ובית המהוי לנזקקים על שם ולעילוי נשמת מור מרן הראש"צ המקובל האלקי הגה"צ הרב מרדכי אליהו זצוק"ל זי"ע א ולעילוי נשמת הצדיקים הקדושים: רבי יעקב רבי ישראל רבי מאיר ורבי אלעזר למשפחת אבותיהם זיל"א ולעילוי הנאונים הצדיקים: מרן הראש"צ הרב עובדים זסק"ל זי"ע א ורבי הרב זרם אברהם זצוק"ל זי"ע א

פרשת השבוע
מתורת מרן
הראש"צ זי"ע"א

מה רב טובך אשר צפנת ליראיך

"ויאמר ישראל רב עוד יוסף בני חי אלקה ואראנו בטרם אמות" (מ"ה, כ"ח)

למרות שיעקב אבינו שמע את דברי בניו על כי יוסף עודנו חי, וגם ראה את העגלות והסימנים המיוחדים ששלח לו יוסף, בכל זאת אין ליבו שלם בהכרה שיוסף חי. הוא רוצה לראות את יוסף במו עיניו כדי להאמין בכך.

הסיבה שבגללה היה קשה כל כך ליעקב אבינו להאמין כי חי בנו נעוצה בעבר. אחר שנמכר יוסף, כאשר ראה יעקב את הכתונת מוכתמת בדם, קרע את שמלותיו (ל"ז, ל"ד) - "ויתאבל על בנו ימים רבים". התורה מספרת (שם, ל"ה): "ויקומו כל בניו וכל בנותיו לנחמו, וימאן להתנחם". מדוע כל בניו ובנותיו - אפילו הקטנים - קמו לנחמו? מסביר זאת הגאון המקובל הרב אברהם אזולאי בעל ה"חסד לאברהם" בשם תלמיד האר"י הקדוש. יעקב אבינו הצטער מאוד, שהרי "סימן זה היה מסור מפי הגבורה: אם לא ימות אחד מבניו מובטח אני שאיני רואה גיהנם" (רש"י ל"ז, ל"ה בשם מדרש אגדה). בכך יעקב שלא יזכה ל"ימה רב טובך אשר צפנת ליראיך" (תהלים ל"א, כ). אמרו לו בניו: סבא, הרי "כל המתקשה על מתו יותר מדאי - על מת אחר הוא בוכה" (מועד קטן ז"ך ע"ב; יורה דעה ס"י שצ"ד סעי' א'). חוס ורחם עלינו! לכן באו כל בניו ובנותיו, גדולים וקטנים, לנחמו. כדי למנוע מילדיו עגמת נפש, הסביר להם יעקב שאין הוא בוכה על המת, אלא על חיי העולם הבא שעלול הוא להפסיד.

והנה עתה, כאשר מספרים לו הבנים (מ"ה, כ"ו): "עוד יוסף חי וכי הוא משל בכל ארץ מצרים" - מתקשה יעקב להאמין להם. הרי עיקר דאגתו וצערו היה על חיי העולם הבא, על החיים הרוחניים. לא דאג יעקב על חיי העולם הזה, על החיים הגשמיים. ועכשיו, כאשר נודע לו שיוסף נמצא במצרים רבתה דאגתו: אכן, מבחינה גשמית התברר לו שיוסף חי; אך האם הוא עדיין חי מבחינה רוחנית? אם מושל הוא בכל ארץ מצרים, הייתכן שנשאר בו צלם יהדות? חיים גשמיים כאלו, שאין בהם טיפת רוחניות, משולים אצל יעקב למיתה.

לכן אמר (מ"ה, כ"ח): "אלכה ואראנו", וכדברי 'אור החיים' הקדוש (מ"ו, ל'): "על כן לא היתה שמחתו שלמה מספק זה, עד וירא אליו והכיר בו בפניו, כי הכרת הפנים תענה באיש. וכמו כן מצינו לצדיקים שלמים וכן רבים שהכירו ברושם הפנים מעשה אדם, ומכל שכן יעקב אבינו שיכיר". יעקב רוצה לראות את יוסף במו עיניו, כדי להבחין אם חי הוא מבחינה רוחנית, או שמא איבד את מדרגתו בהיותו במצרים.

בשל דאגתו של יעקב למצבו הרוחני של יוסף, הוא שולח לפניו את יהודה: "וואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להורות לפניו גושנה", ומדרשו (בראשית רבה צ"ה, ג; תנחומא ויגש י"א): "לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה". קשה היה ליעקב להאמין שיוסף הקים שם בית תלמוד.

אפילו כאשר כבר נפגש יעקב עם יוסף, עדיין ניקר בו הספק. יוסף, מצידו, מתרגש מהמפגש. הוא קם השכם כדי להקביל את פני אביו, ובעצמו אוסר את מרכבתו, משום כבוד אבא. כאשר הם נפגשים, יוסף נופל על צווארי אביו ובוכה. אבל באותה שעה יעקב קורא קריאת שמע. כאשר אומר יעקב (דברים ו', ה'): "ואהבת את ה' אלוהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך", הוא מבקש לבחון את יוסף: האם אותה הוא את ה' בכל לבבו, נפשו ומאודו?

רק כאשר נשלמה הבחינה, באמצעות קריאת שמע ובראיית תואר פני יוסף - נרגע יעקב. רק עכשיו הוא יודע, ש"רב עוד יוסף בני חיי" - דהיינו: יש לו "מה רב טובך אשר צפנת ליראיך". ואם כך, הרי ש"אמותה הפעם אחרי ראותי פניך".

בוא וראה את מעלתו של יעקב! צער הפרידה מבנו האהוב היה קשה עליו ביותר, ובכל זאת אין הוא מוכן לחבקו ולנשקו ולגלות את אהבת לבבו אליו בטרם ידע כי יוסף לא רק "משל בכל ארץ מצרים" (מ"ה, כ"ו), אלא גם מושל ביצרו, כנאמר (משלי ט"ז, ל"ב): "שוב ארך אפים מגבור, ומושל ברוחו מלוכד עיר" (וראה עוד לראש ישיבת 'פורת יוסף', דודי הגר"י צדקה זצ"ל, ב'יקול יהודה', שפירש בדרך זו (דברי מרדכי)). (והרחיב).

תנא דבי אליהו
חידושים בפרשה
מבית מדרשנו

משפט-צדק או מלחמה

בשעה שעמדו האחים לפני יוסף, בחשד לגניבת הגביע, אמר יהודה ליוסף: "אשר ימצא אתו מעבדיך נמת וגם אנחנו נהיה לאדני לעבדים" (פרשת ויחי, מד ט). באמירה הזאת, יהודה קיבל עליו למעשה את הדין במלוא החומרה. אך כשהגביע נמצא באמתחתו של בנימין, יהודה נסוג מההצעה מרחיקת הלכת שלו. הוא מבין שבדבריו קודם, הוא גזר על בנימין עונש מוות. על כן הוא פונה שוב ליוסף: "הננו עבדים לאדני, גם אנחנו, גם אשר נמָצָא הגביע בְּיָדוֹ". כולנו נהיה עבדים, למה להרוג את הגנב?

אבל יוסף לא מקבל את היוזמה של יהודה. הוא רואה לנכון דווקא להקל בעונש. באמת אין סיבה להרוג את הגנב, אבל למה לקחת את כולם לעבדים? "חלילה לה מעשות זאת. האיש אשר ימצא בידו הגביע - הוא יהיה לי עבד, ואתם - עלו לשלום אל אביכם". מה שאומר, שרק בנימין, אחיו של יוסף מאב ואם, שיהודה ערב לו עתה להשיבו אל אביו, הוא ורק הוא יישאר לעבדות במצרים.

יהודה לא מוכן לקבל את רוע הגזירה שנחתה עליו, ואז - "ויגש אליו יהודה". חז"ל הסבירו במדרש, כי "הגשנה" זו - למלחמה הייתה. פתאום יהודה משנה את המהלך להצלת בנימין. הוא ניגש אל יוסף כאומר: "אם למלחמה - אני בא. אם לפיוס - אני בא. אם לתפילה - אני בא. אם למלא מים - אני. אם לשמש - אני. אם לחטוב עצים - אני" (לשון המדרש). מה שצריך לעשות - אני אעשה. רק תניח לבנימין.

והדבר קשה ותמוה, הלא יהודה כבר קיבל עליו מראש את הדין ואמר "אשר ימצא אתו מעבדיך ימות", ויוסף ענה לו שלא יהרוג את בנימין ובכך הקל בעונש, ומה עוד שהוא החליט לשחרר גם את האחרים. איך יהודה יכול עכשיו לבוא בטענות? איך הוא יכול להחליט פתאום לצאת למלחמה אחרי שהוא ניגש למשא-ומתן?

עוד כתוב שם במדרש, שכשאמר יהודה ליוסף: "בנימוסות שלנו כתוב וואם אין לו ונמכר בגניבתו, וזה - יש לו לשלם", רואים אנו שדבריו של יהודה פעלו את פעולתם. פתאום יוסף מוותר על כל הקופה - "ולא יכול יוסף להתאפק".

המהר"ם אלשיך הקדוש מסביר את כל המהלך הזה, שבשעה ששמעו בני יעקב את עליית גניבת הגביע, הם קיבלו עליהם את הדין ואמרו: מאת ה' יצא הדבר - מידה כנגד מידה. אנו מכרנו את יוסף לעבד, על כן נהיה גם אנו עתה לעבדים, וזוהו יתכפר עווננו, ואף בנימין ילקח עמו, כמו כרוב שגדל עמו קוף, שכשעוקרים את הקוף - לפעמים נעקר הכרוב עמו. למרות שהוא לא אשם כי הוא לא היה חלק מהמכירה.

כשראה יהודה שכל האחים מקבלים עליהם את הדין מכוח האמונה שהדבר הוא מן השמים, קיבל עליו גם הוא את הדין לגבי כל האחים. אבל ברגע ששמע את יוסף אומר: "האיש אשר נמצא בידו הוא יהיה לי עבד ואתם עלו לשלום", יהודה הבין שלא מדובר פה על עונש משמים כלל, שהרי בנימין בכלל לא היה מעורב במכירת יוסף, אז מדוע שהוא ייתן את הדין?

בשעה זו מבין יהודה כי זו מכה שבאה מתוך בחירה פרטית של יוסף, לא משמים. על כן הוא ניגש למלחמה עמו. "כי תצא למלחמה על אויבך וקראת אליה לשלום". לפני המלחמה, יהודה מבקש דין תורה. הוא טוען בפני יוסף: נכון שבנימוסי מצרים כתוב שצריך להרוג את הגנב ואילו אתה מוותר לו ומשאירו בחיים בתור עבד, אך בנימוסות שלנו, בתורה הקדושה שלנו כתוב: "וואם אין לו - ונמכר בגניבתו", יצא זה שיש לו וישלם ויפטר. לא מעניינים אותנו בנימוסי מצרים וחוקיה, אותנו מעניינת תורת הצדק, היא תורתנו הקדושה, התורה האלוהית האמיתית.

כאשר יהודה אמר את דין התורה, לא יכול היה יוסף לענות לו. וכי יכול היה יוסף לומר: אינני מתחשב בדין תורה אלא בנימוסי מצרים?? ולכן נאמר "ולא יכול יוסף להתאפק" - לא היה לו מה לענות כנגד חוקי התורה, ומייד התוודע אל אחיו.

כך אם יש לאדם ריב עם חברו, לדעת תמיד שדין תורה הוא דין הצדק. ואף אם אומרים לו שזה החוק במדינה הזאת - לא יתרשם מהם. כי גם הם יודעים בינם לבין עצמם שהחוק הזה הוא לא תמיד הצדק. כמו שעושה יהודה, ובסוף מנצח.

(אביהם של ישראל על התורה)

הלכות שבת
מפסקי מרן
הראש"צ זיע"א

דיני חזרה והנחה בשבת (המשך)

עירוי מכלי ראשון על מאכל שאינו מבושל כל צרכו (המשך)

יב - אסור להניח תבשיל שלא בושל כל צרכו סמוך לאש בשבת, אם התבשיל עלול להגיע לחום שיד סולדת בו, **אפילו** אם מתכוונים להסירו **לאחר זמן קצר**, לפני שיגיע לחום שיד סולדת בו. וטעם הדבר הוא, שחוששים שמא ישכחו את התבשיל עד שיתחמם עד כדי חום שיד סולדת בו ויעברו על איסור "בישול".

יג - מותר להניח בשבת תבשיל שלא בושל כל צרכו סמוך לאש, ובתנאי שאפילו אם יונח שם **זמן רב**, לא יגיע לחום שיד סולדת בו.

מאכל לח במקום שלא יגיע לרתיחה

יד - מותר להניח בשבת **מאכל לח שבושל כל צרכו** והתקרר, סמוך לאש [כגון: על גבי מיחם או על צלחת הפוכה על "פלטת" שחומה נמוך], בתנאי שאפילו אם יונח שם **זמן רב**, לא יגיע לידי סולדת.

הנחת מאכל שלא על האש

טו - מותר לחמם בשבת מאכל **יבש שבושל כל צרכו בערב שבת**, בכמה אופנים:

א. סמוך לאש - מותר להעמיד את התבשיל **סמוך** לאש, למדורה או ללהבת הגז וכדו', גם במקום שהיד סולדת בו ואפילו שהתבשיל מצטמק ויפה לו.

ב. על גבי סיר מותר להעמיד את התבשיל על גבי סיר שעומד על האש [אך לא על האש ישירות כנ"ל], ומותר אפילו אם מצטמק ויפה לו [וטעם ההיתר הוא, שדין מניח על גבי סיר שעל האש, כדין מניח סמוך למדורה].

ג. על גבי מיחם - מותר להעמיד תבשיל על גבי מיחם מים חמים.

ד. על צלחת הפוכה - מותר להפוך צלחת או תבנית על פלטה ולהניח סיר על גבי הצלחת או התבנית, באופן שיש מרחק של אצבע בין הפלטה למאכל המתחמם [וטעם ההיתר הוא, שכאשר הופכים צלחת על הפלטה אין זו דרך בישול ולא "מיחוי כמבשיל"].

שמירה על חום התבשיל

טז - לדעת הספרדים מותר להניח תבשיל לח, רותח ומבושל כל צרכו על גבי סיר רותח כדי לשמור חומו. לדעת האשכנזים מותר להניח על סיר רותח גם תבשיל שחם קצת כדי שיתחמם יותר, והוא שיהיה מבושל כל צרכו [והטעם הוא שאין בכך בישול עוד].

("מאמר מרדכי" שבת. פרק נ"א)

סיפור השבוע

מעשיהם של צדיקים

קדושה וטהרה

יודע מצדיקים עצומים, מהדור הקודם, שאמרו שיש למרן הרשלי"צ הגר"מ אליהו זיע"א דרגות גבוהות מאוד בענייני קדושה וצניעות:

"בבא סאלי" זיע"א אמר - שמעיד הוא על הרב זצ"ל, שהוא צדיק יסוד עולם, וכבר בהיות הרב זצ"ל בן שלושים שנה, אמר עליו ר' עזרא עטיה זצ"ל שהוא חסידא קדישא:

מעולם לא נחת עליו זבוב

בשנת תש"ס היה הרב זצ"ל המורה שלי בתלמוד תורה "בית אהרון". גם אחרי שסיימתי ללמוד בבית הספר, לא הפסקתי ללמוד אצל הרב. הייתי מסיים את עבודתי בנגרייה ובא לשמוע את שיעוריו. כעשרים שנה ישבתי בשיעורים שמסר הרב לבעלי-בתיים, שיעורים שהוא מאוד אהב. הוא היה מעריך במיוחד את המאמץ של בעלי הבתים לבוא אחרי יום עבודה.

הייתי יושב תמיד מצד שמאל של הרב, הכי קרוב אליו. שמת לי, כי גם בימי הקיץ החמים מאוד, אם היה עובר יתוש או זבוב ליד הפנים של הרב, הוא לא היה מגרש אותו בידו. אבל זה לא פלא. הפלא הגדול הוא שמעולם מעולם לא נחת עליו יתוש או זבוב. כל כך הרבה שנים הייתי יושב לידו ושמת לי גם בימים חמים וגם כשיש הרבה זבובים או יתושים, מעולם לא נחת עליו זבוב.

עוד אני יכול לספר כי כשהיינו בבית הכנסת או בבית המדרש לשיעורים, מעולם הוא לא אמר: "קר לי" או "חם לי" ולא ביקש להדליק מזגן או חימום!

טבילה לפני העברת מעטפה

פעם ביקש ממני הרב כדורי זצ"ל להעביר מכתב בתוך מעטפה לרב אליהו זצ"ל. לקחתי את המעטפה והבאתי אותה אל הרב. הרב ראה את המעטפה, אך אפילו לא פתח אותה ואמר לי להחזיר אותה אל הרב כדורי.

לא ידעתי מה יש בתוך המעטפה, אבל החזרתי אותה אל הרב כדורי והוא מייד שאל אותי האם טבילתי לפני שהבאתי את המעטפה אל הרב אליהו, אמרתי לו שברוך כלל אני מקפיד על טבילה בכל יום, אבל באותו בוקר לא טבילתי. אמר לי הרב כדורי: "אם כן, לך פעם נוספת".

כך עשיתי, טבילתי והלכתי שוב לרב אליהו עם המעטפה בידי. הפעם הוא קיבל אותה מידי ואמר לי: "אני רואה שכבר טבילתי". עד היום אינני יודע מה היה בתוך אותה מעטפה.

(אביהם של ישראל ג')

☎ ☎ ☎ ☎

להצטרפות ללימוד יומי מתוק מדבש

בוואטאפ שלחו "לימוד יומי":

054 - 44 77 562

☎ ☎ ☎ ☎

לקבלת העלון במייל

ateretme@gmail.com

☎ ☎ ☎ ☎

לזמני התפילה לשבת זו:

www.ynet.co.il

רוצים להקדיש יום ולילה של לימוד תורה בבית מדרשנו או סלי מזון לנזקקים ל: ברכה, הצלחה, רפואה שלמה, דיווג הגון או לעילוי נשמת?

פנו ל: בית תורה וחסד - עטרת מרדכי אליהו" רחוב הרב זכריה מדאר 31 רחובות. ateretme@gmail.com | 08-9397933 | 054-4477562

העלון מוקדש לעילוי נשמת:

רחמים בן רחל, דוד ציון חיים בן שרה ואברהם, קיים משה יצחק בן יחיאל אשר יעקב בן שרה, אבנר בן מרים, יונה בן מיסה, שמעון (שימל)בטאט ז"ל בן אליהו ודליה יבדלי"א רבי חיים ועקנין בר שמחה ומימון, מאיר (אלמלה) בן שלום וחסה, ישעיהו בן ראובן בתיה בת מרדכי, אסתר בת מלכה, נעימה בת פרחא, אסתר בת בוגנון, רמה בת מלכה, קרי בת רחמה, אורה נדרה בת סעדיה